

LÆSEVEJLEDERNETVÆRK

– Læsevejlederbrev 5, november 2022

Kære læsevejleder

Sæt kryds i kalenderen d. 25. maj 2023, og tal med din skoleleder, for denne dag inviterer vi til Veje til Literacy i Vejle, hvor du kan høre nyt om NVL's projekter og Nationalt Videncenter for Ordblindhed og andre Læsevanskeligheder (NVOL). Vi er i gang med at sætte rammerne for NVOL og ansætte faglige medarbejdere, så mere om dette i foråret og på Veje til Literacy. Desuden er der mange initiativer, som samler og formidler ny viden. Læs derfor i dette brev om:

- Veje til Literacy, 2023 er også en afslutning for projektet *Læsesucces for ordblinde elever*
- Fokus på sprogforståelsvanskeligheder, DLD
- Læringsforløb målrettet undervisningen i børnehaveklassen
- Viden Om – Undervisning i skriftlig fremstilling målrettet ordblinde elever og andre Viden Om-pakker

Veje til Literacy, 2023 er også en afslutning for projektet *Læsesucces for ordblinde elever*

Torsdag d. 25. maj 2023 inviterer vi til Veje til Literacy. Konferencen holdes hos UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i Vejle.

Dagen byder på oplæg om centerets egne projekter og markerer også afslutningen på projektet *Læsesucces for ordblinde børn – et tværfagligt samarbejde om ordblinde børns læseudvikling*. Alle deltagere vil få det nyeste tidsskrift af Viden om Literacy udleveret, hvor der formidles viden og materialer fra projektet i en form, så disse kan anvendes i din egen praksis på skolen. Et af målene med Læsesucces-projektet har netop været at generere viden, som kan bruges i andre praksissammenhænge. Helle Bundgaard Svendsen fra NVL og VIA UC vil sammen med Charlotte Christiansen fra UC

SYD fortælle om erfaringerne med mentorfunktionen, og hvorfor og hvordan mentoren supplerer læsevejlederens og ordblindelæreren arbejde, for mentorfunktionen er noget særligt.

På dagen vil du også høre om de nyeste tiltag i Nationalt Videncenter for Læsning (NVL). Vi er i færd med at etablere det nye nationale videncenter for ordblindhed og andre læsevanskeligheder (NVOL) under NVL. Ligeledes fortælles om to af centerets seneste projekter. Jesper Bremholm præsenterer en ny undersøgelse af læremidler i naturfagene og diskuterer, hvilke udfordringer disse læremiddeltekster stiller til naturfagslærerne. Det er grundlaget for et femårigt landsdækkende projekt: [Naturfaglig læsning – At lære med tekster i naturfagsundervisningen](#). Charlotte Reusch stiller i projektet [Digital læsning og fagportaler](#) skarpt på, hvilke læsepraksisser der er i spil, når der på mellemtrinnet anvendes fagportaler i fagene dansk, historie og kristendomskundskab.

Desuden giver Peter Heller Lützen en status på, hvordan der arbejdes i projektet [Lolland skriver](#). Projektet har været i gang siden august 2021, hvor eleverne gik i 5. klasse, og de følges til sommeren 2024. Det faglige fokus er på sprogligt udviklende læringsmiljøer, hvor skriveaktiviteter integreres i fagundervisning på tværs af fag.

Veje til Literacy henvender sig til læsevejledere, lærere, undervisere i læreruddannelser og lærerstuderende, så alle er meget velkomne. Det er derfor en stor glæde, at Karina Kiær, ph.d.-stipendiat ved UC SYD og Aarhus Universitet vil fortælle om sit ph.d.-projekt, hvor hun sætter fokus på læsevejlederens arbejde og forskning om læsevejledning.

Du kan læse mere om Veje til Literacy og tilmelde dig [her](#).

Fokus på sprogforståelsesvanskeligheder, DLD

Der har den sidste tid været fokus på sprogforståelsesvanskeligheder, også betegnet som DLD (Developmental Language Disorder). Anne-Mette Veber Nielsen har siden januar 2021 været projektleder på projektet [Indsatser for elever med sprogforståelsesvanskeligheder](#), som afsluttes ved årets udgang. Projektet er et samarbejde med Børne- og Undervisningsministeriet og Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet. I projektet er der lavet to kortlægninger: en forskningskortlægning over effektundersøgelser, der indbefatter indsatser målrettet elever med sprogforståelsesvanskeligheder, og en praksiskortlægning af, hvilke indsatser der iværksættes for indskolingselever, der vurderes at have sprogforståelsesvanskeligheder. Praksiskortlægningen sker på basis af en

spørgeskemaundersøgelse og casestudier. Du finder de enkelte kortlægninger på [projektsiden](#). Her finder du også webdokken [Sprogforståelse](#), som både kort præsenterer viden om DLD og er et samtaleværktøj (inklusive et spil) til skolens pædagogiske ledelse og fagprofessionelle, når I vil drøfte, kortlægge og (re)organisere indsatser for elever, der kæmper med deres sprogforståelse i indskolingen. I webdokken gives der løbende forslag til praksisindsatser.

Er du interesseret i at læse mere om DLD? Så er disse tekster måske noget for dig:

Jarl Marius Amsen (2022): [Hvad er DLD I skolen?](#)

Her præsenteres centerets podcast med samme navn. Du finder også podcasten [her](#).

Katja Vilien (2020): [Overset sproglig vanskelighed. Hvorfor skal vi interessere os for udviklingsmæssige sprogforstyrrelser?](#)

Katja har talt med Rikke Vang Christensen, som blandt andet forsker i DLD ved Københavns Universitet. I artiklen sættes fokus på, hvordan man får øje på DLD, og hvad vi kan gøre for elever med DLD. Her finder du også forslag til uddybende litteratur.

Rikke Vang Christensen (2022): [Sprogforstyrrelser - også et problem blandt unge og voksne](#). emu.dk

Her finder du en kort indførende artikel og film om sprogforstyrrelser blandt unge og voksne.

Christensen, R. V., & Hansen, H. H. (2021). Elever med udviklingsmæssige sprogforstyrrelser – og læseforståelsesvanskeligheder. I: Friis, K., & Østergren-Olsen, D. (red.), *Literacydidaktik - elever i literacyvanskeligheder* (s. 119-128). Dafolo Forlag.

De to forfattere viser her gennem en case, hvordan man i skolen kan undervise og stilladsere elever med udviklingsmæssige sprogforstyrrelser og læseforståelsesvanskeligheder.

Du kan desuden finde flere henvisninger til såvel dansk som engelsk litteratur om emnet på Rikke Vang Christensens [publikationsliste](#) på KU-hjemmeside.

Læringsforløb målrettet undervisningen i børnehaveklassen

Læringskonsulenterne i Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) inviterer til flere webinarer målrettet undervisningen i børnehaveklassen.

Måske er du interesseret i at deltage i et eller flere af disse:

Den 22. november 2022 kl. 14:00-14:40: [Børnehaveklassen skal skabe fundamentet for elevernes videre skolegang; hvilken betydning har sproget ind i dette?](#)

Hvordan støtter børnehaveklasselederen op omkring børnenes sproglige udvikling ved overgangen fra børnehave til børnehaveklasse og videre i overgangen til 1. klasse? I det nye fællesskab? Her gives med udgangspunkt i Fælles Mål konkrete eksempler fra praksis – og viden og ideer fra emu.dk.

D. 28. november 2022 kl. 14:00-14:40: [Brug data fra sprogvurderingen i børnehaveklassen aktivt](#)

Sprogkonsulent Nina Haselbach fra Odense Kommune vil give eksempler på, hvilke elementer der er vigtige at få med i et årshjul, og hvordan der kan arbejdes med både klassens og den enkelte elevs sproglige udvikling. Der er fokus på at skabe deltagelsesmuligheder for alle elever gennem en konkret sprogudviklende undervisning med udgangspunkt i Sprogvurdering 3-6 og observationer fra hverdagen i børnehaveklassen.

D. 6. december 2022 kl. 14:00-14:40: [Den gode sprogindsats – et konkret eksempel fra Odense Kommune](#)

Hvordan organiseres den gode sprogindsats i børnehaveklassen? Hvem gør hvad, hvornår og hvordan? For at lykkes med sprogindsatsen kræver det et tæt samarbejde mellem børnehaveklasselederen, læse-/sprogvejlederen, lederen af børnemiljøet på skolen, samarbejdspartnerne i dagtilbud og forvaltningen. Sprogkonsulent Nina Haselbach fra Odense Kommune deler sine erfaringer om, hvordan man i Odense Kommune arbejder med sprogindsatsen.

Viden Om – Undervisning i skriftlig fremstilling målrettet ordblinde elever og andre Viden Om-pakker

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) har de sidste år udgivet en række Viden Om-pakker. Den sidste nye er [Viden Om – Undervisning i skriftlig fremstilling målrettet ordblinde elever](#). Formålet med denne pakke er at give inspiration til, hvordan dansklærere, læsevejledere og ordblindelærere kan styrke disse elevers kompetencer i skriftlig fremstilling gennem direkte undervisning i skriftlig fremstilling på mellemtrin og i udskoling. For elever i ordblindevanskeligheder kan læsning og stavning være en hindring for, at de kan tilegne sig gode skrivekompetencer. Viden Om-pakken består af:

- Et vidensnotat om, hvordan direkte undervisning i skriftlig fremstilling kan styrke ordblinde elevers skrivekompetencer
- Tre artikler om metoder, som kan støtte ordblinde elevers skriveudvikling

- En case, der demonstrerer, hvordan en ordblind elev kan anvende læse- og skriveteknologi i arbejdet med skriftlig fremstilling
- En case, der præsenterer en metode, der gavner ordblinde elevers skrivning gennem at arbejde med elevernes selvregulerende strategiudvikling i skriftlig fremstilling
- En plakat, *Den enkle skrivemodell*, der viser centrale processer i skriftlig fremstilling
- En plakat, *SOSLER*, der kan støtte elevers selvregulering og strategiudvikling i skriftlig fremstilling
- En podcast om undervisning i skriftlig fremstilling med særligt fokus på feedback målrettet ordblinde elever
- En film om stilladsering af skriftlig fremstilling for ordblinde elever

Du finder alle Viden Om-pakkerne [her](#). De er bygget op over samme skabelon som den omtalte pakke ovenfor. Der er vidensnotat, artikler, film, podcast osv. om de forskellige temaer. Da der hele tiden kommer nye pakker til, så er dette en dejlig oversigt over solid forskning og praksisanbefalinger målrettet forskellige temaer. Se fx disse:

- [Viden Om – Stavning og staveundervisning med særligt fokus på elever i stavevanskeligheder, herunder ordblinde elever](#)
Elever i læse- og skrivevanskeligheder kæmper ofte med stavning. Fagprofessionelle i grundskolen kan styrke elevernes stavefærdigheder gennem direkte staveundervisning i indskoling, mellemtrin og i udskoling.
- [Viden Om – Forebyggelse af afkodningsvanskeligheder](#)
Afkodningsvanskeligheder i de første skoleår er et tidligt risikoteegn på ordblindhed.
- [Viden Om – inkluderende læringsmiljøer](#)
Inkluderende læringsmiljøer for elever med ADHD, autisme, ordblindhed, høre- og synsnedsættelse er i fokus her.
- [Viden Om – it-understøttet inklusion](#)
Digitale teknologier kan understøtte inklusion af elever med udviklings- og opmærksomhedsproblemer.
- [Viden Om – effektive redskaber til at styrke elevers sprog og læseforståelse](#)
Her formidles forskningsbaseret viden om, hvordan ledere, lærere og pædagoger kan arbejde med at støtte elever med svage kompetencer i sprog- og læseforståelse.
- [Viden Om – sprog- og læsekompetencer hos tosprogede elever](#)
Her præsenteres den forskning, som gavner tosprogede elever mest, både hvad angår tilegnelse af det danske sprog og læsning.

- [Viden Om – Feedback på skriftlighed i danskundervisningen](#)

Feedback har en stor effekt på elevers læring, men ikke al feedback virker lige godt. Feedback skal komme på det rigtige tidspunkt og med det rigtige fokus, hvis den skal rykke på elevernes faglige udvikling.

De bedste efterårshilsner fra alle i centeret

Kirsten

